2.6. A tanuló tanulmányi munkájának ellenőrzése és értékelése

A tanulmányi munka értékelésének alapelvei:

- A tantestület a nevelő és oktató munka egyik fontos feladatának tekinti a tanulók tanulmányi munkájának folyamatos ellenőrzését és értékelését.
- Az előírt követelmények teljesítését a nevelők az egyes szaktárgyak jellegzetességeinek megfelelően a tanulók szóbeli felelete, írásbeli munkája vagy gyakorlati tevékenysége alapján ellenőrzik. Az ellenőrzés kiterjedhet a régebben tanult tananyaghoz kapcsolódó követelményekre is.
- A nevelők a tanulók tanulmányi teljesítményének és előmenetelének értékelését, minősítését elsősorban az alapján végzik, hogy a tanulói teljesítmény hogyan viszonyul az iskola helyi tantervében előírt követelményekhez; emellett azonban figyelembe veszik azt is, hogy a tanulói teljesítmény hogyan változott az előző értékeléshez képest.
- Az értékelés a megfelel a tanulók életkori sajátosságának, a tantárgy jellegének, objektív és megbízható legyen.
- Tantárgyaktól függetlenül fontos szerepet tulajdonítunk a szép és helyes magyar beszédnek, a magyar nyelvtani szabályok alkalmazásának, a kifejezőkészségnek, az előadói készség fejlődésének.
- Havonta legalább egy érdemjegy szerepel a tanulók értékelési naplójában.
- A közismereti tantárgyak esetében törekedni kell a szóbeli és írásbeli feleletek egyensúlyára. Az ének-zene, a rajz, az informatika, a technika tantárgynál mindez valamilyen gyakorlati tevékenységgel összekapcsolva jelenik meg.

A tanulók értékelésében betöltött szerepe:

- A tudáspróbák, felmérők és más írásbeli feleletek egyenrangúak.
- A témazáró dolgozatok hangsúlyos jegyek, értéke kettős súlyozással esik latba, illetve az osztályzat megállapításánál mérlegelési szempontként vehető számba.

A tanulmányi munka értékelésének általános eljárási rendje:

- Magyar nyelv és irodalom, angol nyelv, német nyelv, matematika, természetismeret, történelem, fizika, kémia biológia, földrajz ellenőrzésénél:
  - a nevelők a tanulók munkáját egy-egy témakörön belül szóban és írásban is ellenőrizhetik;
  - az egyes témakörök végén a tanulók az egész téma tananyagát és fő követelményeit átfogó témazáró dolgozatot írnak;
- A tanulók munkájának, előmenetelének folyamatos értékelése érdekében minden tantárgyból egy-egy témakörön belül minden tanulónak legalább két érdemjegyet kell szereznie.
- A magyar nyelv, magyar irodalom, matematika, angol és német nyelvből minden évfolyamon a tanév végén a tanulók a követelmények teljesítéséről átfogó írásbeli dolgozatban is tanúbizonyságot tesznek.
- Magyar nyelv és irodalom, angol nyelv, német nyelv, matematika, természetismeret, történelem, fizika, kémia biológia, földrajz, valamint informatika tantárgyakból minden évfolyamon minden tanévben legalább 1, a szakmai munkaközösség által összeállított IKT eszközökkel való mérést végzünk.
- A tanév során alkalmazott értékelések:
  - Az első negyedévi és a harmadik negyedévi tanulmányi eredményt írásbeli tantárgyi dicsérettel vagy figyelmeztetéssel értékeljük.

- Az 1. osztályban negyedévkor a tanulók szülei szöveges tájékoztatást kapnak a gyermekük iskolába történő beilleszkedéséről, teljesítményéről.

- A tanulók tanulmányi munkájának értékelése az egyes évfolyamokon a különböző tárgyak esetén a következők szerint történik:
  - Az 1. évfolyamon félévkor és év végén, valamint a 2. évfolyamon félévkor a tanulók szöveges értékelést kapnak. A szöveges értékelés félévkor értékelő lapra kerül, tanév végén a bizonyítvány pótlapon kap a szülő teljes körű képet gyermeke fejlődéséről. Az egyes tantárgyak évközi teljesítményére a tanulók érdemjegyet is kaphatnak.
  - Szöveges értékelés:
    - KIVÁLÓAN MEGFELELT
    - JÓL MEGFELELT
    - MEGFELELT
    - FELZÁRKÓZTATÁSRA SZORUL

Az értékelés kategóriái első osztálytól a második évfolyam félévéig

Kiválóan megfelelt

A tantervi követelményeket megbízhatóan teljesíti. Ismeretei biztosak, képes azokat az évfolyam követelményeinek megfelelő szinten alkalmazni. Szóban és írásban is képes gondolatai, véleménye és a tanultak pontos megfogalmazására. Életkorának megfelelő szinten képes az összefüggések meglátására, alkotó módon tudja a megszerzett ismeretanyagot hasznosítani.

Jól megfelelt

A tantervi követelményeket általában jól teljesíti. Ismeretanyaga jó, alkalmazásában kissé bizonytalan. Szóban és írásban kevés segítséget igényel feladatmegoldásai során. Kevés segítséget igényel az összefüggések meglátásában, ismereteit önállóan is képes alkalmazni.

Megfelelt

A tantervi követelményeket alapvető szinten teljesíti. Ismeretanyaga közepes szintű, alkalmazása során többször igényel segítséget. Szóban és írásban nehézkesen nyilvánul meg. Összefüggések meglátására csak segítséggel képes.

Felzárkóztatásra szorul

A tantervi követelményeket alacsony szinten teljesíti. Ismeretanyaga csekély, önálló alkalmazására is csak sok segítséggel képes. Szóban és írásban csak kérdések segítségével tud megnyilvánulni, fogalmakat nem ért, önállóan egyszerű összefüggéseket sem tud felismerni.

- A második évfolyamon a második félévben, valamint a 3-8. évfolyamon a tanulók teljesítményét, előmenetelét év közben minden tantárgyból érdemjegyekkel minősítjük.
- A második évfolyamon év végén, valamint a 3-8. évfolyamon félévkor és év végén a tanuló osztályzatát az adott félév során szerzett érdemjegyek, illetve a tanuló év közbeni tanulmányi munkája alapján határozzuk meg. Az egyes tantárgyak félévi és év végi osztályzatai a következők: kitűnő (5K), jeles (5), jó (4), közepes (3), elégséges (2), elégtelen (1).

Meghatározásuk során az alábbi átlagszámítási szabályokat alkalmazzuk:

1,50 elégtelen	1,51 elégséges
2,50 elégséges	2,51 – közepes
3,50 közepes	3,51 – jó
4,50 jó	4,51 – jeles

- **Az osztályzat akkor kitűnő (5K):** Ha a tanulónak az év folyamán kimagasló volt a tanulmányi munkája az egyes tantárgyakból, akkor félévkor és évvégén tantárgyi dicséretben részesülhet, melyet a bizonyítványba kitűnő értékeléssel be kell jegyezni.
- **jeles (5):** Ha a tanuló a helyi tanterv követelményeit megbízhatóan elsajátította, tudását alkalmazni is képes.
- **jó (4):** Ha a tanuló kevés hibával elsajátította a helyi tanterv követelményeit. Kisebb bizonytalanságokkal tudja alkalmazni tudását.
- **közepes (3):** Ha a tanuló a helyi tanterv követelményeit pontatlanul, esetenként felszínesen és több hibával teljesíti. Csak nevelői segítséggel tudja alkalmazni tudását.
- **elégséges (2):** Ha a tanuló a helyi tantervnek csak a minimális, a továbbhaladáshoz feltétlenül szükséges ismereteit sajátította el. Kizárólag nevelői segítséggel képes önálló feladatvégzésre.
- **elégtelen (1):** Ha a tanuló a helyi tanterv követelményeinek minimum szintjét sem sajátította el, nem rendelkezik a továbbhaladáshoz feltétlenül szükséges ismeretekkel, nevelő segítséggel sem képes önálló feladat végzésére.

- Az egyes tantárgyak érdemjegyei a következők: jeles (5), jó (4), közepes (3), elégséges (2), elégtelen (1).
- A tanuló által szerzett érdemjegyekről a szülőt az adott tantárgyat tanító nevelő értesíti az értesítő rendszeren keresztül. Az értesítő rendszer bejegyzéseit az osztályfőnök havonta ellenőrzi.
- A tanulók tanulmányi munkájának, teljesítményének egységes értékelése érdekében a tanulók írásbeli dolgozatainak, feladatlapjainak, tesztjeinek értékelésekor az elért teljesítmény (pontszám) érdemjegyekre történő átváltását a következő arányok alapján végzik el a szaktárgyat tanító nevelők:

Teljesítmény / százalékhatárok	Érdemjegy	Szöveges értékelés
0 – 30 %	Elégtelen (1)	Felzárkóztatásra szorul
31 – 50%	Elégséges (2)	
51 – 74 %	Közepes (3)	Megfelelt
75 – 89 %	Jó (4)	Jól megfelelt
90 – 100 %	Jeles (5)	Kiválóan megfelelt

- Az SNI/BTMN tanulókat ettől eltérően pontozzuk, melyet a helyi tantervünkben rögzítettünk.
- A dolgozatok kijavításának határideje 10 tanítási nap (kivétel a tanár 5 tanítási napnál hosszabbtávolléte).
- Az elmaradt dolgozatokat, témazárókat a szaktanár joga, de nem kötelessége pótoltatni.
- A rosszul sikerült feleletek, dolgozatok esetén a tanulónak biztosítani lehet a javítás lehetőségét, amelynek módját, időpontját közösen egyeztetnek. Az eredeti érdemjegy is beírásra kerül.

Az elektronikus naplóban alkalmazott megkülönböztetések az érdemjegyekben:

- zöld szín (1-szeres): szorgalmi feladat, házi dolgozatot, beszámoló…
- piros szín(1-szeres): szóbeli felelet, kisdolgozatot, félévi és évvégi felmérő
- piros szín vastag (2-szeres): témazáró dolgozat,
- kék szín (1-szeres): órai munka, verseny/rendezvény, szóbeli felelet

A szóbeli és írásbeli értékelés szempontjai:

A tanuló szóban:

- legyen képes a tanultak önálló reprodukálására, kis tanári segítséggel legyen képes világosan, logikusan a szaktárgyi kifejezéseket helyesen használva számot adni tudásáról,
- ismerje meg az alapvető fogalmakat,
- legyen képes a tantárgyi segédanyagok (album, atlasz, térkép, szöveggyűjtemény, ábrák, képek, táblázatok, feladatgyűjtemény stb.) használatára!
- Tanári instrukciókkal tudjon pár perces szóbeli kiselőadást tartani, önálló „gyűjtőmunkát" végezni, azt rendszerezni!

A tanuló írásban:

- teszt jellegű feladatlapon tudja értelmezni a különböző típusú feladatokat,
- ismerje fel az alapvető összefüggéseket,
- a kifejtő, esszé jellegű kérdéseknél világosan, logikusan fejtse ki gondolatait, használja a szaktárgyi kifejezéseket,
- legyen képes a tanult ismereteket vaktérképen, ábrán, sematikus rajzon bejelölni,
- dolgozata formailag legyen áttekinthető, rendezett, legyünk figyelemmel a helyesírásra!

Az írásbeli értékelés formái:

- diagnosztikus értékelés (év elején, differenciáláshoz);
- formatív (röpdolgozat, témazáró felmérések);
- szummatív (félévkor, év végén).

A szóbeli és írásbeli számonkérés rendje, korlátai, szerepe:

- Mind a két esetben törekszünk a változatos formák, módszerek alkalmazására.
- Az érdemjegyek – szóbeli és írásbeli – azonos értékűek, kivéve az ún. „témazáró" és a „szakaszzáró"(4.,a 6. és a 8. évfolyam végén) értékelést, melynek súlya duplán számít.
- Témazáró dolgozat elégtelen érdemjegye esetében a szaktanár meghatározhatja a javítás módját, idejét, segítséget ad a megfelelő felkészüléshez.
- A felmérő számonkérések szerepe a tanár és a tanuló számára egyaránt a visszajelzés. Ezek rendjét a munkaközösségek alakítják ki, szabják meg.
- Témazáró számonkérésből egy napon lehetőség szerint csak egyet, maximum kettőt íratunk a gyerekekkel, illetve azon a napon, amikor témazárót írt az osztály lehetőség szerint más írásbeli számonkérésre ne kerüljön sor. Amennyiben megoldható – a tantárgyi rendszer nem okoz torlódásokat – egy héten maximum két témazáróra, vagy felmérésre kerülhet sor. A naplóban egy héttel korábban jelezni kell.
- Minden gyerek havonta legalább egy alkalommal kapjon értékelést, visszajelzést az adott szaktárgyi munkájáról.

Szóbeli számonkérés lehet:

- órai ismétlő feleltetés;
- szóbeli feleltetés az aktuális tananyagból és a témakör alapfogalmainak ismétlő kérdéseiből;
- ábraelemzés-értelmezés (térkép, grafikon, folyamatábra, sematikus rajz, kép, stb.) szóban;
- órai munka, azaz esetenkénti kiemelkedően jó vagy folyamatosan gyenge teljesítmény, hosszabb időszak órai aktivitásának érdemjeggyel és szóbeli értékeléssel történő minősítése;
- csoportos számonkérés – csoportmunka után a csoportteljesítmény megfogalmazása, az aktivitás fejlesztése a vita és érvelési készség fejlesztése érdekében;
  (7-8. osztályban ajánljuk)

- választott vagy megadott témakörből kiselőadás összeállítása (3-8. osztály), egyéni vagy csoportos bemutatás a gyűjtőmunka/prezentáció, forrás feltárás fejlesztésére, előzetesen megadott szempontok alapján, megfelelő felkészülési idő után.(Ezen a területen a lehetőségek függvényében igyekszünk a gyerekek számára felhasználhatóvá tenni a modern számítástechnikai ismeretek alkalmazásával együtt járó kutató-, gyűjtőmunka eredményeit is.)

Az írásbeli feleltetés módjai:

- röpdolgozat/írásbeli felelet (egy kisebb tematikai egység számonkérése)
- tudáspróba (egy kisebb anyagegység áttekintése, elsősorban diagnosztizáló jelleggel, az érdemjegy beírásáról a szaktanár, tanító dönt)
- témazáró dolgozat (egész órás, egy átfogó témakört lezáró, ismétlő rendszerező óra után),
- írásbeli házi dolgozat egy megadott vagy választott témakör részletes kidolgozása, az eszközök kiválasztása, feldolgozása
- felmérő dolgozat (év elején, félévkor, év végén).
- digitális számonkérés

Az írásbeli számonkérések tervezésekor kiemelt feladatunknak tekintjük a szövegértés fejlesztését, ezért törekszünk arra, hogy

- minden alkalommal kapjanak kifejtést, gondolataik megfogalmazását is igénylő kérdéseket,
- a felső tagozatos témazáró dolgozatokban szerepeljen minden közismeretei tantárgyból rövid szakszöveg feldolgozása.

Az írásbeli feleltetés formái:

- teszt jellegű kérdések;
- esszé – kifejtő kérdések;
- ábraelemzés-értelmezés.

Az írásbeli beszámoltatások rendje:

A felmérők rendjét a munkaközösségek határozzák meg, azt a tantárgyi programnál rögzítik.

Év elején:

- Első osztályban: a tanulók beszédértését, beszédbátorságát, szókincsét, esetleges beszédhibáját, ceruzafogását, mennyiségfogalmát, térbeli tájékozódását mérjük fel. Ez kiindulási pont, tájékoztatást ad a pedagógus számára.
- 3. osztálytól felfelé három hét ismétlés után íratjuk meg az év eleji felmérést, nem osztályozzuk, tájékoztató jellegű a tanuló, tanító számára.
- Félévkor és év végén szakaszlezáró dolgozatot íratunk, osztályozzuk. Ezt minden esetben előzze meg egy diagnosztizáló dolgozat, amit annak tájékoztató jellege miatt nem osztályozunk.

Témazárók:

Minden tantárgy esetén a téma lezárásakor íratjuk. Javítási és hiánypótlási lehetőséget a szaktanár előre bejelenti. Előtte a téma nagyságától függően tudáspróba, vagy röpdolgozat íratható, amely segítheti a felkészülést.

Korlátai:

- Szóbeli feleltetést nem helyettesíthetünk 5-10 perces írásbeli felelettel.
- Írásbeli feleltetés lehet heti gyakoriságú.
- Lehetőség szerint szünet utáni első napon írásbeli feleletet, és dolgozatot, témazárót nem lehet íratni.

- Lehetőség szerint naponta két témazáró dolgozatnál többel nem terheljük a tanulókat és törekszünk arra, hogy egymást követő napokon sem íratunk dolgozatot.

Az otthoni felkészüléshez előírt írásbeli és szóbeli feladatok meghatározásnak elvei, terjedelme, korlátai:

Az otthoni (napközis) felkészüléshez előírt írásbeli és szóbeli feladatok meghatározásának:

Elvei:

- Az eredményes tanuláshoz nélkülözhetetlen képességek, úgymint: figyelem, beszéd, emlékezet, gondolkodás fejlesztése; ismeretszerzési rendszerünk kialakítása; a tanulási módszerek begyakoroltatása.
- A tantárgyak egymást követő tanítási órái között az oktatási folyamatba szervesen beépülő házi feladatok teremtenek kapcsolatot.
- Az új ismeretek közvetítése, elsődleges rögzítése és alkalmazása a tanítási órán valósul meg; az ismeretek megszilárdítása, emlékezetbe vésése, valamint további gyakoroltatása a tanuló otthoni feladata.
- A felkészülés során szem előtt kell tartani, hogy az önálló tevékenység nem mindig az előző óra tartalmához kapcsolódik, vagy a következő órát készíti elő.
- Hétvégére illetve pihenőnapra annyi házi feladatot adunk, amit az előtte lévő munkanapon el lehet végezni.
- A tanulókat egyéni választásuk, kérésük alapján szorgalmi feladattal segíthetjük, számukra szorgalmi feladatot javasolhatunk.

Terjedelme:

- Magyar irodalomból: egy olvasmány terjedelme.
- Matematikából: feladattípusonként 1-3 feladat,
- Versek, memoriterek: legalább egy hétvége alatt elsajátítható legyen
- Az egész napos osztályokban hét közben otthon elvégzendő házi feladatot nem adunk.
- Hétvégére csak annyi házi feladatot szabjunk, amennyi az előtte való napon tanultak rögzítéséhez szükséges.

Korlátai:

- Szünetekre (őszi, téli, tavaszi) lehetőség szerint ne adjunk házi feladatot, illetve több napos ünnepekre, hétvégére csak annyi szóbeli és írásbeli leckét kapjanak a tanulók, amennyi a rögzítéshez, szinten tartáshoz szükséges.
- Az otthoni tanulási idő tantárgyanként 20-30 percet vesz igénybe.
- A napi felkészülés otthoni (napközis, iskolaotthonos, tanulószoba) ideje 1-1,5 óra